

Doctorand,
Anca PORUMB

Romanul maladiei sida la Dominique Fernandez, Hervé Guibert et Yves Navarre între autobiografie și căutare estetică

Rezumat

Cuvinte-cheie : autobiografie, scriitură, homosexualitate, boală, marginalitate, sida.

Incursiunea în epocile îndepărtate ne-a dat posibilitatea să găsim explicația homosexualității văzută din perspectiva cuplului. Perceput din punctul al secolului al XX-lea, cuplul homosexual și-a asumat riscul de a da naștere la numeroase controverse. O dată răspunsul găsit, am șters toate clișeele care definesc încă statutul cuplului homosexual. Existând din Antichitate acesta a traversat momente de glorie și de decădere. S-a transformat într-o problemă care atinge toate nivelurile: social, politic, medical, psihologic.

Totul a început în Antichitate când homosexualitatea își trăia vremurile de glorie. Rușinea prin care trecea familia greacă dacă băiatulnu era răpit de un amant mai în vârstănu va mai avea ecou în societățile ce au venit înainte și după Creștinism. Cuplul homosexual dă naștere la atitudini de respingere și teamă, pentru că actul sexual în sine este sursa a numeroase superstiții. Condamnați din cauza alegerii făcute, homosexualii își crează o lume aparte, la adăpost de orice reacție violentă. Fiecare epocă îmbracă aspecte diferite ale homosexualității, care rămâne o realitate în ciuda eforturile de a o anihila. Este mai întâi o problemă socială. Grija societății pentru tânărul pasiv care riscă să-și piardă virilitatea acceptând o relație homosexuală la vârsta adultă, problema demografică pentru care cuplul homosexual nu sunt decât două motive ale homofobiei care se instalează în gândirea colectivă. Homosexualitatea este apoi o problemă religioasă. Biserica o consideră ca oroarea cea mai mare în existența creștinilor, și ea trebuie pedepsită și eliminată, deoarece incarnează satanismul.

În epoca modernă, când societatea are explicații pertinenteasupra problemelor umanității, homosexualul nu mai este țapul ispășitor al tuturor relelor societății. El devine centrul de interes al medicinei, care îl ia drept bolnav mintal pe care doar tratamentele psihice îl pot vindeca. Momentul 1968 are loc și populația homosexuală strigă cu voce

tare nedreptățile și persecuțiile. Homosexualitatea devine în acel moment o problemă politică, subiect al demagogiei politicienilor ce doresc să câștige voturi. Militanții homosexuali reușesc să obțină dreptul la libertate sexuală, care, din păcate, va fi prost înțeleasă de către membrii ei. Dezmățul la care aceștia se dedau are consecințe dezastruoase. Descoperirea virusul HIV în 1981 în rândul comunității gay din Franța vine ca un blestem și șterge toate eforturile de a avea o viață normală. Cuplul homosexual este din nou în pericol de a fi exclus din societate. Însă el refuză să vadă realitatea, negând existența bolii pe care homosexualul o consideră ca o reînțoarcere a homofobiei. Familia trăiește o dramă dublă resimțită ca o rușine, iar singura reacție este de a se îndepărta de persoana bolnavă.

Toate aceste aspecte de care am vorbit în prima parte a tezei au găsit un teren bun în genul romanesc. Cele două teme se intersectează în romanul francez actual în momentul în care un număr mare de scriitori au ales să-și dezvăluie homosexualitatea. Astfel se naște, în a doua jumătate a secolului al XX-lea, o literatură a homosexualității, o dată cu Dominique Fernandez și Yves Navarre, pionierii mișcării pentru drepturile homosexualilor. Apariția bolii sida marchează o schimbare a discursului romanesc, care se îndreaptă spre autobiografie. Eul bolnav nu se ascunde, pentru că trebuie spus adevărul într-o manieră obiectivă. Prezența medicinei care ar putea apărea exagerată nu face decât să să redea mai bine realitatea la toate nivelurile, fără să se confunde discursul autorilor bolnavi de sida cu cel al realiștilor.

Adevărata literatură a homosexualității nu apare decât în a doua jumătate a secolului al XX-lea, iar scriitorii se văd obligați să depășească un dublu obstacol: cel de a scrie deschis despre realitatea lucrurilor, și cel de a face față unei boli care a bulversat comunitatea homosexualilor: sida.

Alegând metoda comparativă de a dezvolta tema cuplului homosexual, am surprins aspectele estetice și am descoperit multitudinea cuplurilor care se nasc din proto-cuplu.

Parcurgând romanele lui Dominique Fernandez, Hervé Guibert și Yves Navarre, am făcut cunoștință cu protagoniștii care dau diversitate studiului. Mulțumiți și mândri de condiția lor, personajele lui Dominique Fernandez sunt simbolul luptei pentru drepturile negate de societate atât de mult timp. Nemulțumiți și căutându-se neconținut fără să se

găsescă, personajele lui Yves Navarre sunt mai aproape de realitate. Cel mai bine ancorate în realitate sunt aparițiile fantomatice ale lui Hervé Guibert, care marchează capitularea omului în fața bolii și victoria scriiturii asupra tuturor relelor existențiale.

Studiul nostru a încercat, de asemenea, să afle secretul eului la Dominique Fernandez, Hervé Guibert și Yves Navarre. Autorii s-au jucat cu cuvintele. Biografie, autobiografie, autoficțiune sunt termenii care pun cititorul la încercare. Astfel, am fost obligați să căutăm limitele între diferitele genuri literare care ar defini creația lor.

Teza a mai încercat să surprindă aspectele practice ale scriiturii bolii. Să scrii despre sida, așa cum au făcut Dominique Fernandez și Yves Navarre, sau să scrii sida, ca Hervé Guibert, necesită mult curaj. Lucrul pe textele celor trei scriitori ne-a dezvăluit bogăția tehnicilor descriptive, fie că este vorba despre frumosul descrierii sau despre corpul bolnav în degradare.

Analiza romanelor din corpus ne-a revelat caracterul autobiografic spre care scriitorii s-au îndreptat în mod voit. Am ales totodată să comparăm tipul relațiilor ce se nasc la fiecare autor, asociindu-le direct cu sida despre care personajele vorbesc. Am remarcat intenția lui Dominique Fernandez de a conferi bolii statutul de simbol, idee pe care scriitorul a exprimat-o prin intermediul cuplului Marc/Bernard. Yves Navarre alege să nu folosească niciodată boala ca sursă a scriiturii sale în timp ce Hervé Guibert este la extrema cealaltă prin dorința lui de a se dezvălui total. Sida ca realitate pe care o întâlnim la Guibert arată graba cu care autorul a vrut să-și scrie experiențele tragice, ca și când ar găsi în scriitură singura modalitate de a-și prelungi mărturia chiar și după moarte.

Nu avem pretenția că am găsit toate explicațiile tehnicilor descriptive din romanele lui Dominique Fernandez, Hervé Guibert și Yves Navarre. Dacă nu am putut epuiza analiza romanelor alese, suntem siguri că acestea se înscriu într-un realism puternic, la confluența dintre realismul clasic și cel al lucrurilor. Descrierea corpului, a bolii, a relațiilor homosexuale sunt realiste. Autorii au devenit personajele propriilor lor romane, așa cum a fost Hervé Guibert.

După ce am parcurs critica, am observat efortul specialiștilor de a da definiții și aporturi teoretice pentru fiecare gen. Misiunea lor nu a fost ușoară și a lăsat încă goluri în analiza operelor. Scopul acestei teze a fost chiar acela de a-I introduce pe cei trei scriitori

într-un gen literar precis. Prin lucrul pe text am încercat să aplicăm cunoștințele teoretice la scriitorii analizați în teză.

Cum să ne încredem total în romanul *Biographie* a lui Yves Navarre ? Nu avem certitudinea sincerității pe care scriitorul a vrut să ne-o transmită prin confesiunea pe care o face despre viața lui. Dominique Fernandez abordează cu diplomatie dezvăluirea personală. Ceea ce acceptăm ca definiție a romanelor studiate este autoficțiunea, acest cuvânt nou care ar putea să ne fie suficient pentru a ajunge la un rezultat al demersului nostru.

Romanul este prin natura lui o ficțiune, pentru că în momentul în care cuvintele sunt așternute pe hârtie își pierd autenticitatea. Când am pornit în căutarea eu-lui la Fernandez, Guibert și Navarre, am sperat să găsim un eu deja format. Am descoperit însă un eu depersonalizat care se caută mereu. De aceea, ne simțim încă prizonieri al acestui joc la care scriitorii ne-au provocat.